

DOCTOR HONORIS CAUSA

Uniwersytetu
Jana Kochanowskiego w Kielcach

Marek Żebrowski

DOCTOR HONORIS CAUSA

Uniwersytetu
Jana Kochanowskiego w Kielcach

SENAT UNIWERSYTETU
Jana Kochanowskiego w Kielcach

na wniosek

KONWENTU DOSKONAŁOŚCI NAUKOWEJ

uchwałą z 26 czerwca 2025 roku nadał tytuł

DOKTORA HONORIS CAUSA
Markowi Żebrowskiemu

wybitnemu pianiście, kompozytorowi i muzykologowi, który zyskał
międzynarodowe uznanie publiczności, a Jego dokonania twórcze i naukowe
w znacznym stopniu przyczyniają się do utrwalenia dorobku
polskiej kultury muzycznej na arenie międzynarodowej

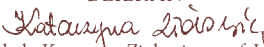
Kielce, 27 listopada 2025 roku

PROMOTOR

prof. dr hab. Jerzy Mądrawski

DZIEKAN

dr hab. Katarzyna Zioliwicz, prof. UJK

REKTOR

prof. dr hab. Beata Wojciechowska

Paul Zinner

Wniosek

*Dziekana Wydziału Sztuki dr hab. Katarzyny Ziółowicz, prof. UJK
o nadanie Markowi Żebrowskiemu tytułu doktora honoris causa
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, przedłożony
Jej Magnificencji Rektor prof. dr hab. Beacie Wojciechowskiej
10 marca 2025 roku*

Szanowna Pani Rektor,

działając na podstawie § 19 p. 1 par. 3 Statutu Uniwersytetu
Jana Kochanowskiego w Kielcach wnoszę o nadanie tytułu
doktora honoris causa Markowi Żebrowskiemu.

UZASADNIENIE

Pan Marek Żebrowski to wybitny pianista, kompozytor, muzykolog, pedagog i organizator życia artystycznego, którego działalność na rzecz zachowania i promocji polskiej kultury muzycznej za granicą czyni Go jednym z najwybitniejszych ambasadorów polskiej sztuki na arenie międzynarodowej. Jego

dorobek obejmuje zarówno wybitne osiągnięcia artystyczne, jak i działalność naukową, archiwistyczną i popularyzatorską, która na trwałe wpisała się w rozwój polskiej muzyki poza granicami kraju. Bogata działalność artystyczna Marka Żebrowskiego obejmuje zarówno twórczość kompozytorską, jak i działalność koncertową. Jako pianista występował w prestiżowych salach koncertowych na całym świecie, a Jego interpretacje doceniane były przez krytyków i publiczność.

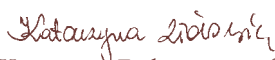
Od 2004 roku Marek Żebrowski pełni funkcję dyrektora programowego Polish Music Center (PMC) na Uniwersytecie Południowej Kalifornii w Los Angeles – jednej z najważniejszych instytucji zajmujących się dokumentacją i popularyzacją polskiej muzyki na świecie. Dzięki Jego staraniom zbiory PMC wzbogaciły się o unikatowe rękopisy i archiwa wybitnych polskich kompozytorów emigracyjnych. Współorganizowane przez Marka Żebrowskiego koncerty, konferencje i publikacje przyczyniły się do ocalenia od zapomnienia dorobku wielu polskich twórców oraz do szerokiej promocji polskiej muzyki w Stanach Zjednoczonych i Europie.

Działalność Marka Żebrowskiego jest nieoceniona dla zachowania polskiego dziedzictwa muzycznego na emigracji i jego promocji na świecie. Dokonania Marka Żebrowskiego w zakresie archiwizacji, popularyzacji i wykonawstwa polskiej muzyki stanowią wzorcowy przykład połączenia działalności artystycznej i naukowej na najwyższym poziomie. Jednocześnie

nie, jako pedagog i popularyzator, odgrywa On kluczową rolę w kształceniu kolejnych pokoleń artystów i badaczy, przekazując im nie tylko wiedzę i doświadczenie, ale także wartości związane z dbałością o historyczne i kulturowe konteksty muzyki. Jego działalność przyczynia się do wzmacniania międzynarodowej obecności polskiej kultury i jej trwałego zakorzenienia w świadomości odbiorców na całym świecie.

Z uwagi na wielokierunkową działalność artystyczną, badawczą i organizacyjną, konsekwentnie realizowaną misję promocji polskiej kultury muzycznej oraz nieoceniony wkład w jej ochronę, Marek Żebrowski jest postacią, której osiągnięcia w pełni uzasadniają przyznanie tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.

Rada Wydziału Sztuki jednogłośnie pozytywnie opiniowała kandydaturę Marka Żebrowskiego. Na osobę promotora zaproponowano prof. dr. hab. Jerzego Mądrawskiego, Prodziekana Wydziału Sztuki ds. Muzyki.

dr hab. Katarzyna Ziolińska, prof. UJK

Laudacja

z okazji nadania Markowi Żebrowskiemu

tytułu doktora honoris causa

Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Magnificencjo Pani Rektor,
Wysoki Senacie, Dostojni Goście,
Szanowni Państwo!

Mam zaszczyt w imieniu społeczności akademickiej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach wygłosić laudację na cześć Pana Marka Żebrowskiego z okazji nadania Mu godności doktora honoris causa. Marek Żebrowski jest postacią o wyjątkowej randze w świecie muzyki – to wszechstronny artysta: wybitny pianista i kompozytor, a zarazem muzykolog, pedagog, badacz i nieustrudzony promotor polskiej kultury muzycznej poza granicami kraju. Jego imponujący dorobek artystyczny i naukowy oraz wieloletnia działalność archiwalna na rzecz utrwalenia polskiego dziedzictwa muzycznego sprawiają, że dziś oddajemy Mu hołd jako jednemu z najwybitniejszych ambasadorów polskiej kultury muzycznej na świecie.

Marek Żebrowski zasłynął na arenie międzynarodowej przede wszystkim jako pianista o światowej renomie. Koncertował z ogromnym powodzeniem na niemal wszystkich kontynentach – w obu Amerykach, Europie, Azji, Australii i Afryce – wszędzie zyskując uznanie publiczności i krytyków. Niezwykle szeroki repertuar pianistyczny Marka Żebrowskiego obejmuje dzieła od twórczości Jana Sebastiana Bacha po romantyczne arcydzieła Fryderyka Chopina oraz muzykę impresjonistyczną i XX-wieczną – co dowodzi Jego niezwyklej wszechstronności interpretacyjnej. Swoją wizję artystyczną utrwalił na licznych nagraniach płytowych, wydanych m.in. przez Polskie Radio, Stowarzyszenie Polskich Muzyków Kameralistów, niemiecką wytwórnię Apollo Records czy renomowane światowe oficyny Titanic Records i Harmonia Mundi.

Równolegle do błyskotliwej kariery pianisty Marek Żebrowski rozwijał działalność kompozytorską. Może poszczycić się bogatym i zróżnicowanym katalogiem utworów – od form orkiestrowych, kameralnych i fortepianowych po kompozycje sakralne oraz muzykę tworzoną do filmu i teatru. Szczególne miejsce w tym dorobku zajmuje twórczość filmowa. Marek Żebrowski skomponował ścieżki dźwiękowe do wielu obrazów, w tym do filmu *Inland Empire* w reżyserii Davida Lyncha oraz polskich produkcji, takich jak *Owoce miłości* Marka Żydowicza czy *Supernova* Andrzeja Cichoc-

kiego. Jego wieloletnia współpraca z Davidem Lynchem zaowocowała albumem z muzyką improwizowaną *Polish Night Music* (2008, reedycja na winylu w 2015) oraz serią wspólnych koncertów. Artysta wraz ze słynnym reżyserem występował na najbardziej prestiżowych estradach świata, m.in. w paryskim Fondation Cartier, nowojorskim Lincoln Center, waszyngtońskim Kennedy Center czy Dolby Theatre w Los Angeles. Ta unikatowa synteza sztuk – filmu i muzyki – ukazuje Jego kreatywność oraz otwartość na nowatorskie projekty artystyczne. Co więcej, kompozytor zdobywał nagrody i wyróżnienia potwierdzające rangę Jego talentu, a renomowane zespoły i instytucje zamawiały u Niego nowe utwory, dostrzegając oryginalność stylu. Tak imponujące osiągnięcia na polu wykonawstwa i twórczości dowodzą, że Marek Żebrowski należy do grona najbardziej wszechstronnych polskich muzyków – artystów łączących w sobie wirtuozerię wykonawcy z kreatywnością kompozytora.

Aby w pełni zrozumieć genealogię talentu Marka Żebrowskiego i fundamenty Jego mistrzostwa, należy wspomnieć o przebiegu edukacji muzycznej artysty. Wyjątkowe zdolności muzyczne przejawiał już we wczesnym dzieciństwie. Naukę gry na fortepianie rozpoczął w wieku pięciu lat, a jako nastolatek kształcił się w poznańskim Liceum Muzycznym, które ukończył z wyróżnieniem. Kolejne etapy edukacji odbywały się za granicą pod okiem legendarnych mistrzów. We Francji

młody Żebrowski doskonalił warsztat pianistyczny u wybitnego wirtuoza Roberta Casadesusa oraz zgłębiał tajniki kompozycji pod kierunkiem legendarnej pedagog Nadii Boulanger. To właśnie Nadia Boulanger – nauczycielka wielu geniuszy XX wieku – zaszczepiła w nim przekonanie, że solidne podstawy teoretyczne i znajomość historii muzyki są nieodzowne do pełnego rozkwitu artysty. Posiadając tak gruntowne fundamenty, Marek Żebrowski kontynuował studia w Stanach Zjednoczonych. W renomowanym New England Conservatory of Music w Bostonie kształcił się pod kierunkiem znakomitego pianisty Russella Shermana, zdobywając dyplomy Bachelor of Music i Master of Music w zakresie fortepianu oraz kompozycji. Pobyt na amerykańskiej uczelni poszerzył Jego horyzonty artystyczne i dał Mu możliwość zetknięcia się z różnorodnymi nurtami wykonawstwa muzycznego. Tak wszechstronna edukacja – łącząca najlepsze tradycje polskiej szkoły muzycznej z doświadczeniami wyniesionymi z Francji i USA – ukształtowała osobowość twórczą Marka Żebrowskiego. Dzięki temu już u progu swojej kariery zyskał opinię artysty poszukującego nowych rozwiązań interpretacyjnych, a zarazem głęboko zakorzenionego w szacunku do klasycznego dziedzictwa.

Na szczególne podkreślenie zasługują wieloletnie dokonania Marka Żebrowskiego na polu działalności archiwalnej, naukowej i popularyzatorskiej, związane z Jego pracą w Po-

lish Music Center na Uniwersytecie Południowej Kalifornii w Los Angeles. Od roku 2004 Marek Żebrowski pełni tam funkcję dyrektora programowego, w praktyce kierując całym ośrodkiem. Polish Music Center (PMC), utworzone w 1985 roku, jest dziś jednym z najważniejszych na świecie centrów dokumentujących i promujących polską muzykę poza granicami ojczyzny. Misją PMC jest gromadzenie, archiwizowanie oraz popularyzacja dorobku polskich kompozytorów i muzyków – zarówno tych tworzących w kraju, jak i działających na emigracji. Marek Żebrowski z pasją realizuje tę misję, będąc centralną postacią i motorem rozwoju PMC. Pod kierownictwem Marka Żebrowskiego zasoby biblioteczne i archiwalne Centrum uległy znacznemu poszerzeniu i unowocześnieniu. Obecnie biblioteka PMC liczy ponad 15 tysięcy woluminów – w tym partytury, książki, nagrania i materiały multimedialne – wśród których znajduje się bogaty zbiór unikatowych druków z XIX i XX wieku, często niedostępnych nawet w Polsce. Dzięki konsekwentnym staraniom Marka Żebrowskiego oraz współpracy z instytucjami i darczyńcami do kolekcji PMC trafiły bezcenne archiwalia dokumentujące dorobek wybitnych polskich kompozytorów. W ciągu minionych dwóch dekad pozyskano m.in. archiwalne kolekcje legend polskiej muzyki filmowej i poważnej, takich jak Henryk Wars, Zygmunt Stojowski, Bronisław Kaper, Ludomir Różycki, Ignacy Jan Paderewski, Roman Ryterband,

Joanna Bruzdowicz czy Marta Ptaszyńska, wymieniając tylko niektóre. Każdy z tych zbiorów został pieczołowicie opracowany naukowo, co stwarza badaczom i muzykom unikalną możliwość zgłębiania życia i twórczości tychże artystów na podstawie oryginalnych źródeł.

W ostatnich latach, z inicjatywy Marka Żebrowskiego, Polish Music Center przeprowadziło zakrojoną na szeroką skalę digitalizację swoich zbiorów. Cyfrowe archiwum Centrum umożliwia obecnie muzykologom i wykonawcom z całego świata zdalny dostęp do tysięcy stron rękopisów, unikatowych nagrań i dokumentów, które dotąd spoczywały w zaciszu archiwów. Ta demokratyzacja dostępu do źródeł wiedzy o polskiej muzyce jest nie do przecenienia – badacze niezależnie od geograficznej odległości mogą odkrywać skarby naszej kultury muzycznej, co z pewnością zaowocuje kolejnymi pracami naukowymi, prawykonaniami i nagraniami. Jednak działalność Marka Żebrowskiego nie ogranicza się jedynie do gromadzenia i zabezpieczania kolekcji – aktywnie upowszechnia On ich zawartość. Co roku, dzięki inicjatywom przygotowywanym przez PMC, światło dzienne oglądają nieznane dotąd utwory wydobyte z archiwów. Organizowane są konferencje, sesje naukowe, koncerty i wystawy, podczas których prezentowane są muzyczne odkrycia i przywracane pamięci kompozycje zapomniane. W ten sposób Polish Music Center pod wodzą Marka Żebrowskiego stało się

prawdziwym centrum kultury – instytucją, która nie tylko chroni przeszłość, ale także inspiruje kolejne pokolenia artystów i badaczy.

Działalność Marka Żebrowskiego w Los Angeles ma jednocześnie wymiar międzynarodowej współpracy i służby polskiej kulturze. Warto podkreślić, że inicjuje On liczne projekty we współpracy z instytucjami w Polsce i na świecie, które promują polską muzykę na globalnej scenie. Przykładem może być zorganizowany wspólnie z Archiwami Państwowymi cykl wystaw i koncertów poświęconych Ignacemu Janowi Paderewskiemu, upamiętniający stulecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Równie doniosłym przedsięwzięciem była realizacja programu UNESCO „Pamięć Świata” dedykowanego twórczości Henryka Warsa, jednego z pionierów polskiej muzyki filmowej. W ramach tego projektu, kierując się ideą ocalenia od zapomnienia dziedzictwa Warsa, Marek Żebrowski przygotował we współpracy z UNESCO serię wydarzeń – wystaw, koncertów i prelekcji – dzięki którym muzyka Henryka Warsa zabrzmiała na nowo, zyskując należne miejsce wśród międzynarodowej publiczności. Kulminacją tych działań była prawdziwie historyczna inicjatywa: Marek Żebrowski osobiście dokonał rekonstrukcji zapomnianego *Koncertu fortepianowego* Henryka Warsa, a następnie doprowadził do triumfalnego powrotu tego utworu na estrady koncertowe. Uroczyste wykonania *Koncertu fortepianowego* odbyły się

m.in. w Filharmonii Łódzkiej (światowe prawykonanie odrestaurowanej wersji utworu) oraz w innych miastach Polski – Lublinie, Wrocławiu, Poznaniu, Bydgoszczy – a nawet poza granicami kraju, np. w Filharmonii Lwowskiej w Ukrainie. Dzięki takim inicjatywom Marek Żebrowski daje przykład, jak łączyć pracę archiwisty i muzykologa z misją wskrzeszania zapomnianych skarbów kultury i przywracania im blasku na światowej scenie.

Nie sposób też pominąć wkładu Marka Żebrowskiego w prace edukacyjne oraz wymianę kulturalną. Jako doświadczony pedagog i mówca od lat dzieli się On swoją wiedzą i pasją z młodym pokoleniem muzyków. Wykładał na renomowanych amerykańskich uczelniach, takich jak University of Massachusetts, MIT czy UCLA, wprowadzając studentów w arkana polskiej kultury muzycznej. Prowadzi również liczne wykłady gościnne, prelekcje i kursy mistrzowskie – nie tylko w USA, ale także okazjonalnie w Polsce – podczas których kładzie nacisk na rzetelność pracy z materiałami źródłowymi i poszanowanie historycznego kontekstu dzieła muzycznego. Jego charyzma pedagogiczna sprawia, że potrafi zainspirować młodych twórców do zgłębiania własnych korzeni i podejmowania trudu badawczego. Ponadto Marek Żebrowski aktywnie współpracuje z polskimi instytucjami akademickimi, inicjując partnerskie projekty badawcze. Dobitym przykładem takiej współpracy jest zaangażowanie Pana Żebrowskie-

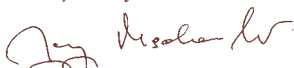
go w program Fulbrighta – pod Jego opieką w Polish Music Center prowadzili badania stypendyści z Polski. Wśród nich był również przedstawiciel naszej Uczelni, który pod kierunkiem Marka Żebrowskiego zajmował się archiwizacją polskich kompozytorów emigracyjnych i ich wkładem w muzykę filmową Hollywood. Tak owocne partnerstwo między Polish Music Center a polskimi środowiskami naukowymi doskonale ilustruje, jak dzięki pasji Pana Żebrowskiego polska muzyka zyskuje nowych badaczy, wykonawców i słuchaczy na całym świecie.

Szanowni Państwo, w osobie Marka Żebrowskiego koncentrują się niezwykle talenty i przymioty: jest On jednocześnie charyzmatycznym wykonawcą, cenionym kompozytorem, oddanym nauczycielem i przenikliwym badaczem. Trudno wskazać inną postać, która w takim stopniu łączyłaby świat estradowej wirtuozerii z misją odkrywania, zachowywania i popularyzacji zapomnianego dziedzictwa muzycznego. Dzięki tej wszechstronności i wizji Marek Żebrowski wyrósł na prawdziwego człowieka renesansu polskiej kultury muzycznej, a jednocześnie na niezrównanego ambasadora naszej kultury na świecie. Jego działalność cechuje głęboka pasja połączona z niezmordowaną pracowitością i profesjonalizmem. Dbłość o najwyższą jakość artystyczną, połączona z otwartością na konteksty historyczne i społeczne muzyki sprawia, że polska twórczość muzyczna zajmuje należne jej miejsce

w międzynarodowym dyskursie artystycznym i naukowym. Wszystkie przedstawione osiągnięcia – od bogatej dyskografii i triumfów na światowych estradach, poprzez nagradzane kompozycje i publikacje, aż po niemal dwie dekady nieustrudzonej pracy organizacyjnej w Polish Music Center oraz działalność na czele prestiżowego Festiwalu Paderewskiego w Kalifornii – składają się na obraz twórcy o niezwyklej wizji, pracowitości i skuteczności działania. Co najważniejsze, są to dokonania o trwałym znaczeniu: dzięki Panu Żebrowskiemu ocalonych zostało od zapomnienia wiele cennych kart polskiej kultury muzycznej, a nowe pokolenia wykonawców i badaczy zostały zainspirowane Jego przykładem do podejmowania podobnych wysiłków.

Dzisiejsza uroczystość jest dowodem na to, że dorobek Pana Marka Żebrowskiego spotyka się z najwyższym uznaniem naszej akademickiej wspólnoty. Jesteśmy głęboko przekonani, że wszystkie wymienione zasługi – zarówno artystyczne, naukowe, jak i organizatorskie – w pełni uzasadniają uhonorowanie Marka Żebrowskiego najwyższą godnością akademicką. Pan Żebrowski należy do grona najwybitniejszych ambasadorów polskiej muzyki, a Jego pasja, talent i dokonania stanowią wzór godny do naśladowania. Nadając Mu tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, wyrażamy naszą wdzięczność i szacunek dla Jego pracy oraz oddajemy hołd tym wartościom, które poprzez swoją działal-

ność wnosi do skarbnicy polskiej i światowej kultury. Laudamus Te, Magister Musicae – chylimy czoła przed kunsztem i dokonaniem Mistrza, dziękując za Jego nieoceniony wkład w rozwój i promocję polskiej kultury muzycznej.

prof. dr hab. Jerzy Mądrawski

Opinia

w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa

Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Markowi Żebrowskiemu

Doktorat honoris causa to wyróżnienie szczególne. Nie jest li tylko podsumowaniem dorobku, ale stanowi także – a może przede wszystkim – uznanie dla zasług uhonorowanego. Osobiście zaś odbieram nadanie godności doktora honoris causa jako uroczyste i honorowe przyjęcie do grona społeczności akademickiej, która potwierdza w ten sposób pewną wspólnotę z wyróżnionym, stawiając jego samego, jego dokonania i ścieżkę jako swoisty drogowskaz. W postępowaniu, w którym tytuły schodzą na bok, a na pierwszym planie jest człowiek, nadająca tę szczególną godność instytucja może upomnieć się o szacunek dla wartości i postaw istotnych dla całego społeczeństwa. Z tym większym uznaniem przyjąłem wiadomość, że społeczność Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach postanowiła przyznać doktorat honoris causa Markowi Żebrowskiemu!

Pianista, kompozytor, muzykolog, pisarz, wykładowca, organizator – mógłbym mnożyć określenia. W przypadku

postaci tak wielowymiarowej każde z nich byłoby trafne, choć oddawałoby jedynie część prawdy. Marek Żebrowski jest w istocie bowiem człowiekiem renesansu, co oznacza, że próby stosunkowo krótkiego ujęcia w słowa Jego szerokiej i różnorodnej działalności obarczone będą skazą powierzchowności. Świadomie się nawet na to zdecyduję, niewybaczalnie marginalizując niektóre aspekty Jego licznych aktywności, albowiem chciałbym skupić się na wyjaśnieniu, dlaczego uważam ten doktorat honoris causa za wydarzenie niezwykle! Rzadko zdarza się, by uznanie znalazła działalność żmudna, prowadzona z cierpliwością, w ciszy i bez tandetnego blichtru. A jednocześnie tytaniczna, bo polegająca na mozolnym zbieraniu okruszków pamięci i nieustannej walce z kłętą łatwego i szybkiego zapominania.

Polska kultura, z tak wieloma emigracyjnymi życiorysami, jest usiana białymi plamami niepamięci. To smutna konsekwencja faktu, że artysta opuszczający rodzinne strony już zawsze pozostaje jednocześnie wykorzeniony i obcy – nie jest obecny już „tu”, a jednocześnie nigdy w pełni „tam”. Pamięć blednie, ślady ulegają zatarciu, a świadkowie stopniowo odchodzą. Resztki „niczych” życiorysów osuwają się w okrutne limbo. Kreślę tak ciemny obraz, ponieważ polska kultura doświadczona została szczególnie – nie tylko licznymi falami kolejnych emigracji, ale też okresem odgórnego, zadekretowanego politycznie manipulowania pamięcią, wymazywania

życiorysów niepoprawnych. Przeciwdziałać temu mogą jedynie strażnicy pamięci i Markowi Żebrowskiemu właśnie zawdzięczamy istnienie takiej instytucji.

Urodzony w 1953 roku w Poznaniu, sam podzielił los emigranta. Podążył ścieżką wybitnych, trafiając w Paryżu pod pedagogiczne skrzydła pianisty Roberta Casadesusa i kompozytorki Nadii Boulanger. Ukończył następnie prestiżowe New England Conservatory of Music w Bostonie. Jako pianista koncertował w większości krajów europejskich, w prestiżowych salach w Azji, Australii, Afryce i obu Amerykach. Dysponując szerokim repertuarem, publiczność ujmował głębią interpretacji i niezwykłą muzykalnością. Nagrywał dla Polskiego Radia, Apollo Records, Harmonii Mundi, ostatnią zaś Jego płytę z utworami Roberta Schumanna wydało SPMK Records. Jako kompozytor tworzył utwory orkiestrowe, kameralne, fortepianowe, a także muzykę filmową (m.in. do filmów *Harvest of Love*, *Inland Empire*, *Supernova*). Pisał na zamówienie znakomitych muzyków, a Jego utwory prezentowane były w prestiżowych salach koncertowych. Zasłynął również jako improwizator, współpracując (filmowo i muzycznie) ze znanym reżyserem Davidem Lynchem. Zresztą ta filmowa fascynacja Marka Żebrowskiego nie ograniczyła się jedynie do wątków muzycznych – jako wytrawny koneser i znawca filmografii, a także współpracownik prestiżowego festiwalu Camerimage stworzył liczne publikacje, w tym trzy monografie o reżyserach

oraz 21 książek o autorach zdjęć filmowych. Napisał również – co chyba naturalne – książki i artykuły poświęcone Ignacemu Janowi Paderewskiemu, Henrykowi Warsowi czy Romanowi Ryterbandowi.

Od 2004 roku Marek Żebrowski prowadzi jednostkę dla polskiej muzyki i kultury szczególną – Polish Music Center – działającą w strukturach University of Southern California w Los Angeles. Powinienem jednak wyrazić się bardziej precyzyjnie – swój tak znaczący status Centrum zawdzięcza właśnie Markowi Żebrowskiemu. Pod Jego przewodnictwem PMC stało się najważniejszą wizytówką polskiej muzyki w Stanach Zjednoczonych, miejscem, od którego zaczynają swoje poszukiwania zainteresowani polską twórczością wykonawcy i naukowcy amerykańscy. Zbiory biblioteki i archiwum są potężne, zawierają wiele rzadkich pozycji, których mogłyby pozazdrościć jednostki w Polsce. Za sprawą Marka Żebrowskiego i Jego nieustających poszukiwań kolekcja PMC z każdym rokiem znacząco się poszerza, dzięki czemu korzystający z nich badacze i artyści mają dostęp do najnowszych wydawnictw. Znaczne środki zainwestowano w ostatnich latach także w digitalizację zbiorów, dzięki czemu PMC stało się przystanią dla naukowców z innych krajów, tym atrakcyjniejszą, że prowadzoną w międzynarodowym języku nauki. Kierowane przez Marka Żebrowskiego Centrum aktywnie wspiera badaczy i artystów, udostępniając im zbiory, wspierając ich w badaniach,

służąc wiedzą ekspercką czy pośrednicząc w nawiązywaniu kontaktów między ośrodkami i naukowcami w Stanach Zjednoczonych i Polsce. Dla polskiej muzykologii i dla polskich muzyków to działalność nieoceniona.

Polish Music Center zgromadziło liczne zbiory obejmujące cenne archiwalia. Za sprawą działalności Marka Żebrowskiego kolekcja PMC, zawierająca np. rękopisy Witolda Lutosławskiego, Grażyny Bacewicz czy Tadeusza Bairda, wzbogaciła się o kolekcje Zygmunta Stojowskiego, Henryka Warsa, Bronisława Kapera, Romana Ryterbanda, Joanny Bruzdowicz czy Marty Ptaszyńskiej. Poza kolekcjami zgromadzono także rękopisy i dokumenty związane z wieloma polskimi kompozytorami, w tym m.in. Zbigniewem Bujarskim, Zygmuntem Krauze, Hanną Kulenty, Szymonem Laksem, Romanem Maciejewskim, Krzysztofem Meyerem, Krzysztofem Pendereckim, Aleksandrem Tansmanem czy Elżbietą Sikorą. Dzięki licznym darowiznom także mniejszych kolekcji PMC stało się jednym z najważniejszych polskich archiwów muzycznych, aktywnie zresztą współpracującym z Archiwami Państwowymi.

Za sprawą Marka Żebrowskiego Centrum stało się nie tylko jednostką archiwizacyjno-naukową, nie tylko przystanią dla naukowców z USA i innych krajów, ale także jednostką stale i konsekwentnie promującą polską muzykę. Przez ostatnich ponad 20 lat PMC organizowało liczne koncerty, konferencje i wystawy poświęcone zarówno postaciom znanym,

jak również twórcom zapomnianym (często w samej Polsce!). Koncerty z muzyką polską realizowane były nie tylko na samym University of Southern California, ale także w prestiżowych lokalizacjach w Los Angeles i całej Kalifornii. Co ważne, działalność Marka Żebrowskiego i zespołu PMC od początku miała na celu dotarcie z polską muzyką do odbiorców amerykańskich, aby polską muzykę na stałe wpisać w krajobraz kulturalny USA. Polska służba dyplomatyczna rzadko rozumie potencjał drzemący w polskiej kulturze, rzadko z niego korzysta, niemal zawsze ograniczając ofertę do Polonii. Jej działalność narażona jest też, niestety, na swoistą wyborczą sezonowość i częste zmiany wizji podyktowane krótkowzroczną koncepcją aktualnie rządzących polityków. W takich warunkach PMC pod wodzą Marka Żebrowskiego stało się prawdziwym i faktycznym ambasadorem polskiej muzyki (i kultury), a także punktem gwarantującym stabilność i profesjonalizm, słowem – jednostką prowadzącą dyplomację kulturalną z prawdziwego zdarzenia!

Stałość i niezwykle profesjonalizm mogło odczuć także, za sprawą Marka Żebrowskiego, wielu muzyków i naukowców z Polski. W Polish Music Center realizowane były granty, stypendia, badania naukowe, wykłady czy wspomniane powyżej koncerty. Centrum służyło też kontaktami i pomocą wykonawcom i badaczom, którzy planowali swoje przyjazdy do Stanów Zjednoczonych. Czyniąc z PMC swoistą przystań dla

przyjeżdżających do USA Polaków, Marek Żebrowski ogromnie przyczynił się do promocji polskich wykonawców i badaczy, a pomagając w budowaniu kontaktów w istocie umożliwił rozwój ram dla stałej współpracy międzynarodowej. Także w tym aspekcie rola PMC dla polskiej muzykologii i polskiego wykonawstwa jest nie do przecenienia.

W świecie artystycznym, tak często ukierunkowanym na partykularne interesy, Marek Żebrowski zachował ogromną skromność, stawiając na pierwszym miejscu muzykę polską i misję prowadzonej jednostki. Mozolnie budował więc pozycję Centrum, tworzył ramy do współpracy polsko-amerykańskiej (organizując np. festiwal czy wymianę młodzieży), nienachalnie, acz skutecznie zaszczebiał polską muzykę w Stanach Zjednoczonych, chowając nierzadko swoje artystyczne i naukowe aspiracje, usuwając się w cień, by umożliwić zaistnienie innym. Będąc i utalentowanym kompozytorem, i fantastycznym pianistą, wreszcie dysponując znakomitą piórem i warsztatem badawczym, mógł wykorzystać Centrum dla budowania własnej kariery. Obrął jednak wizję dalekowzroczą, zapewniającą prowadzonej przez Niego jednostce pozycję na lata!

Marek Żebrowski, podzielił – jak wspominałem – los emigranta, co oznacza, że dekady temu polski paszport został Mu odebrany. Odzyskał go dopiero niedawno i z niemalym wzruszeniem wziął udział w swoich pierwszych po latach wyborach. Ten symboliczny powrót do Polski, której niezwykłym

ambasadorem był przecież od lat, znaczył dla Niego więcej niż przyznawane Mu odznaczenia. Jestem głęboko przekonany, że z jeszcze większym wzruszeniem przyjmie wyróżnienie od drogiej Mu jako wykładowcy społeczności akademickiej. Pozostaje mi więc jedynie dodać, że z pełnym przekonaniem popieram decyzję o przyznaniu Markowi Żebrowskiemu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

Warszawa, 23 maja 2025 roku

prof. dr hab. Grzegorz Mania

Recenzja

*w postępowaniu o nadanie Markowi Żebrowskiemu
tytułu doktora honoris causa
przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach*

Mam zaszczyt przedstawić w niniejszej recenzji dorobek artystyczny, naukowy i popularyzatorski Pana Marka Żebrowskiego, kandydata do tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Jako recenzent pragnę wyrazić najwyższe uznanie dla osiągnięć Pana Żebrowskiego – osobowości niezwykle zasłużonej i wyjątkowej w świecie muzyki.

Marek Żebrowski (urodzony w 1953 roku w Poznaniu) to artysta wszechstronny: wybitny pianista i kompozytor, muzykolog, badacz i pedagog, a zarazem aktywny organizator polskiego życia muzycznego w Stanach Zjednoczonych. Jego wkład w promocję polskiej muzyki na świecie jest imponujący, a dokonania twórcze i naukowe w znacznym stopniu przyczyniają się do utrwalenia dorobku polskiej kultury muzycznej na arenie międzynarodowej.

DZIAŁALNOŚĆ ARTYSTYCZNA

PIANISTA I KOMPOZYTOR

Na wstępie chciałbym podkreślić wielowymiarowy charakter działalności artystycznej Pana Żebrowskiego, obejmującej zarówno osiągnięcia pianistyczne, jak i kompozytorskie. Jako pianista Marek Żebrowski cieszy się międzynarodowym uznaniem publiczności i krytyki. Koncertował z powodzeniem na całym świecie – w obu Amerykach, Europie, Azji, Australii i Afryce – prezentując niezwykle szeroki repertuar, od klasyki po arcydzieła romantyzmu i muzyki XX wieku (m.in. Ludwig van Beethoven, Robert Schumann, Fryderyk Chopin, Claude Debussy, Aleksander Skriabin, Siergiej Prokofiew). Jego kunszt pianistyczny spotykał się z entuzjastycznymi ocenami w prestiżowych mediach. „The Boston Globe” opisał grę Żebrowskiego jako „stanowczą i nieprzeciętnie muzykalną”, „The Washington Post” zwrócił uwagę na „szlachetność brzmienia” Jego interpretacji oraz ich wyjątkową głębię. Tak pochlebne recenzje świadczą o najwyższej klasy umiejętnościach wykonawczych artysty i Jego muzykalności. Dodam, że dyskografia Pana Żebrowskiego obejmuje szereg albumów wydanych m.in. przez Polskie Radio, niemiecką wytwórnię Apollo Records, a także renomowane oficyny fonograficzne, takie jak Titanic Records, Harmonia Mundi czy SPMK.

Równolegle do kariery wykonawczej rozwijał się nie mniej imponujący dorobek kompozytorski. Marek Żebrowski może poszczycić się zróżnicowanym katalogiem dzieł obejmującym utwory orkiestrowe, kameralne, fortepianowe, sakralne, a także kompozycje tworzone do filmu i teatru. Wśród Jego prac znajdują się ścieżki dźwiękowe do obrazów filmowych, takich jak *Owoce miłości* (reż. Marek Żydowicz), *Inland Empire* (reż. David Lynch) czy *Supernova* (reż. Andrzej Cichocki). Szczególnie owocna okazała się wieloletnia współpraca artysty z uznanym reżyserem Davidem Lynchem – album *Polish Night Music* (2008, wydany ponownie na winylu w 2015) zawierający improwizacje fortepianowe, a także wspólnie koncerty na scenach wielu prestiżowych sal koncertowych świata (wymienić można choćby Fondation Cartier w Paryżu, Lincoln Center w Nowym Jorku, Kennedy Center w Waszyngtonie czy Dolby Theatre w Los Angeles). Pan Żebrowski koncertował również w tak znaczących miejscach jak Hammer Museum i University of Southern California w Los Angeles, Triennale w Mediolanie, a w Polsce m.in. podczas Festiwalu Gwiazd w Gdańsku. Jego twórczość kompozytorska była zamawiana przez poważane instytucje muzyczne i zespoły (jak Meet the Composer, The New England String Quartet czy Piano Spheres), a sam kompozytor zdobywał nagrody i wyróżnienia potwierdzające rangę Jego talentu. Tak szeroka i różnorodna aktywność artystyczna dowodzi, że Pan Żebrowski należy do

grona najbardziej wszechstronnych polskich muzyków, którzy z równym powodzeniem łączą wirtuozerię wykonawcy z kreatywnością twórcy.

DROGA DO MISTRZOSTWA EDUKACJA I KSZTAŁTOWANIE TALENTU

Analizując osiągnięcia Marka Żebrowskiego, pragnę zwrócić uwagę na drogę artystycznego rozwoju, która ukształtowała Jego talent i podejście twórcze. Już od wczesnych lat życia ujawniał niezwykle zdolności muzyczne – rozpoczął naukę gry na fortepianie w wieku zaledwie pięciu lat, a edukację muzyczną kontynuował w Poznaniu, kończąc z wyróżnieniem tamtejsze Liceum Muzyczne. Następnie podjął studia za granicą, mając możliwość kształcenia się u prawdziwych mistrzów. We Francji doskonalił swój warsztat pod okiem legendarnych pedagogów: pianisty Roberta Casadesusa oraz słynnej nauczycielki kompozycji Nadii Boulanger, która przez dekady wykształciła pokolenia wybitnych twórców. Spotkanie z Nadią Boulanger okazało się kluczowe dla formacji młodego Żebrowskiego – przejął od niej przekonanie, że solidne podstawy teoretyczne i historyczne są niezbędne, aby artysta mógł w pełni rozwinąć skrzydła. Kolejnym etapem było renomowane New England Conservatory of Music w Bostonie, gdzie Pan Żebrowski uży-

skął dyplomy Bachelor of Music oraz Master of Music pod kierunkiem wybitnego pianisty Russella Shermana. Pobyt w Bostonie nie tylko wzbogacił Jego technikę i wiedzę muzyczną, ale także poszerzył horyzonty artystyczne dzięki kontaktom ze zróżnicowanym środowiskiem muzycznym. Taka wszechstronna edukacja – łącząca najlepsze tradycje polskiej szkoły muzycznej z doświadczeniami wyniesionymi z Francji i Stanów Zjednoczonych – wyposażała Marka Żebrowskiego w unikalne kompetencje. W mojej ocenie przełożyło się to na Jego dojrzałość artystyczną, zdolność twórczego poszukiwania nowych rozwiązań przy jednoczesnym szacunku dla klasycznego dziedzictwa, a w konsekwencji na wybitne osiągnięcia w późniejszej karierze.

PRACA NAUKOWA I MISJA POPULARYZATORSKA
POLISH MUSIC CENTER

Na szczególne podkreślenie zasługuje wieloletnia działalność naukowo-archiwizacyjna oraz popularyzatorska Pana Żebrowskiego związana z kierowaniem Polish Music Center na Uniwersytecie Południowej Kalifornii w Los Angeles. Od roku 2004 Marek Żebrowski pełni funkcję dyrektora programowego tego Centrum (de facto kierując całą jednostką), stając się Jego centralną postacią i motorem rozwoju. Wcześniej zdobywał

doświadczenie naukowe m.in. na University of Massachusetts, w Massachusetts Institute of Technology oraz na University of California, Los Angeles, co poszerzyło perspektywę badawczą artysty i przygotowało do objęcia kluczowej roli w Polish Music Center. Samo PMC, założone w 1985 roku, jest jednym z najważniejszych ośrodków dokumentujących i promujących polską muzykę poza granicami kraju. Misją Centrum jest gromadzenie, archiwizowanie oraz popularyzacja dorobku polskich kompozytorów i muzyków, zarówno tych działających w ojczyźnie, jak i na emigracji.

Pod kierownictwem Marka Żebrowskiego zasoby biblioteczne i archiwalne Polish Music Center uległy znaczącemu poszerzeniu i unowocześnieniu. Obecnie biblioteka PMC liczy ponad 15 tysięcy woluminów – w tym książki, partytury, nagrania oraz materiały multimedialne – wśród których znajdują się unikatowe druki z XIX i XX wieku, często trudno dostępne nawet w Polsce. Pan Żebrowski z determinacją zabiegał o wzbogacenie zbiorów, nawiązując współpracę z instytucjami i darczyńcami prywatnymi. Dzięki temu do kolekcji trafiły bezcenne archiwalia, dokumentujące twórczość wielu wybitnych polskich kompozytorów. Wymienić tu można chociażby: Henryk Wars (Henry Vars) Collection – obejmującą rękopisy i partytury legendarnego kompozytora muzyki filmowej wraz z jego korespondencją i pamiątkami; Zygmunt and Luisa Stojowski Collection – zbiór dokumen-

tów wybitnego pianisty i propagatora polskiej muzyki w USA na początku XX wieku; Bronisław Kaper Collection – archiwum polskiego laureata Oscara, twórcy muzyki do hollywoodzkich filmów; Roman Ryterband Collection – materiały poświęcone kompozytorowi i pianiście, który działał na emigracji w Szwajcarii i USA, a także wiele innych, jak kolekcje Joanny Bruzdowicz, Marty Ptaszyńskiej czy Ignacego Jana Paderewskiego (Paso Robles Collection). Każdy z pozyskanych zbiorów został poddany starannej analizie i opracowaniu, co umożliwia badaczom i muzykom pełniejsze poznanie działalności tych twórców.

W mojej ocenie na uznanie zasługuje również intensywny rozwój procesów digitalizacji i udostępniania zbiorów PMC w ostatnich latach. Z inicjatywy Pana Żebrowskiego znaczna część rzadkich dokumentów, rękopisów i nagrań została zdigitalizowana, dzięki czemu badacze z całego świata mogą zdalnie korzystać z tych unikatowych źródeł. Równocześnie Polish Music Center pod Jego kierunkiem nie ogranicza się do gromadzenia materiałów, lecz aktywnie upowszechnia je poprzez organizowanie konferencji, warsztatów i koncertów. Każdego roku w ramach cyklicznych wydarzeń muzycznych prezentowane są nowe odkrycia wydobyte z archiwów PMC – niepublikowane wcześniej utwory, które dzięki staraniom Pana Żebrowskiego mają szansę zaistnieć na estradach koncertowych i w świadomości melomanów.

Za kadencji Marka Żebrowskiego Polish Music Center stało się prawdziwym centrum kultury – miejscem, które nie tylko chroni przeszłość, ale także inspiruje kolejne pokolenia artystów oraz naukowców. Odbyły się dziesiątki koncertów, sympozjów i wystaw poświęconych polskim kompozytorom, zarówno tym powszechnie znanym (jak Fryderyk Chopin, Karol Szymanowski, Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki), jak i postaciom mniej obecnym w powszechnej świadomości (m.in. Henryk Wars, Roman Ryterband, Lucjan Kaszycki, Ludomir Różycki). Pan Żebrowski często sam inicjował lub współinicjował publikacje naukowe i popularne na temat zgromadzonych kolekcji, a także osobiście docierał do rodzin zmarłych twórców, aby nawiązać współpracę i pozyskać ich archiwa. W rezultacie tych działań wiele nieznanych wcześniej manuskryptów i dokumentów ujrzało światło dzienne, stając się podstawą do nowych badań muzykologicznych, prawykonań utworów oraz nagrań płytowych.

Chciałbym podkreślić, że działalność Pana Żebrowskiego w PMC nie ogranicza się do pracy zza biurka – to także organizacja prestiżowych przedsięwzięć międzynarodowych, które służą promocji polskiej muzyki na świecie. Przykładem może być zainicjowana we współpracy z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych w Warszawie seria wystaw i koncertów poświęconych Ignacemu Janowi Paderewskiemu, zorganizowana w setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległo-

ści. Równie znaczącym dokonaniem jest zaangażowanie Pana Żebrowskiego w upamiętnienie twórczości Henryka Warsa w ramach programu UNESCO „Pamięć Świata”. Kierując się ideą uhonorowania dorobku tego wybitnego kompozytora filmowego, Pan Żebrowski we współpracy z UNESCO oraz polskimi Archiwami Państwowymi przygotował cykl wydarzeń (wystawy, koncerty, prelekcje), dzięki którym muzyka Warsa na nowo zabrzmiała publicznie, a jej znaczenie zostało przypominane międzynarodowej publiczności. Kulminacją tych starań było wskrzeszenie *Koncertu fortepianowego* Henryka Warsa – utworu zapomnianego przez dekady. Marek Żebrowski osobiście dokonał rekonstrukcji i opracowania tego dzieła, które następnie zaprezentował na scenach filharmonii w Łodzi (gdzie odbyło się uroczyste prawykonanie ostatecznej wersji), Lublinie, Wrocławiu, Poznaniu, Bydgoszczy, a także za granicą – m.in. w Filharmonii Lwowskiej w Ukrainie. Każde z tych wykonań stało się doniosłym wydarzeniem artystycznym, podkreślającym wagę spuścizny Henryka Warsa i przywracającym jego twórczość do kanonu muzyki poważnej. W mojej ocenie ten projekt jest modelowym przykładem skutecznego łączenia badań archiwalnych, działalności wykonawczej i misji popularyzatorskiej.

Innym znaczącym przedsięwzięciem Pana Żebrowskiego w ostatnich latach była repatriacja pamiątek po kompozytorce Joannie Bruzdowicz z Francji do Polski. Dzięki Jego inicjatywie

oraz we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Domem Pracy Twórczej w Radziejowicach i Archiwami Państwowymi udało się zabezpieczyć i sprowadzić do kraju obszerny zbiór rękopisów, nagrań i osobistych pamiątek tej wybitnej polskiej kompozytorki, co zapewniło ich dostępność dla przyszłych pokoleń badaczy i artystów. Ponadto Pan Żebrowski był pomysłodawcą programu kulturalnej wymiany młodych muzyków między Polską a Kalifornią: dzięki Niemu laureaci konkursów pianistycznych w Paso Robles (USA) odbywają wizyty studyjne w Polsce, natomiast zwycięzcy konkursów pianistycznych w Polsce (m.in. związanych z dziedzictwem Paderewskiego) wyjeżdżają na koncerty i staże artystyczne do Kalifornii. Projekt ten, realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych RP, Małopolską Akademią Talentów oraz organizatorami konkursów Paderewskiego w Polsce i Festiwalu Paderewskiego w Paso Robles, stanowi kolejny przykład budowania mostów między polskim a amerykańskim środowiskiem muzycznym, za co Panu Żebrowskiemu należy się szczególne uznanie.

W ramach swojej misji popularyzatorskiej Marek Żebrowski nie zapomina również o bieżącej działalności koncertowej i edukacyjnej Polish Music Center. Pod Jego kierunkiem Centrum regularnie organizuje koncerty muzyki polskiej w prestiżowych salach Los Angeles i całej Kalifornii (m.in. na Uniwersytecie Południowej Kalifornii, w Los Angeles Holocaust

Museum, Santa Monica Public Library, Westwood Library). W wydarzeniach tych uczestniczyli znakomici wykonawcy i zespoły kameralne z Polski, m.in. Cracow Duo, The Zarębski Duo, Mikołajczyk–Jedynecki Duo, Messages Quartet, Penderecki Quartet i wielu innych. Dzięki współpracy z lokalnymi partnerami (kulturalnymi stowarzyszeniami polonijnymi, Konsulatem RP w Los Angeles, muzeami) udaje się skutecznie promować polską muzykę zarówno w kręgach akademickich, jak i wśród szerokiej publiczności amerykańskiej. Dodam, że osiągnięcia i zbiory Polish Music Center były prezentowane na międzynarodowych konferencjach bibliotek muzycznych (m.in. w Warszawie, Rzymie, Londynie, Nowym Jorku), co dowodzi renomy kierowanej przez Pana Żebrowskiego instytucji w środowisku międzynarodowym.

Osobiście uważam, że działalność Pana Marka Żebrowskiego w Polish Music Center stanowi kluczowy wkład w zachowanie i promocję polskiego dziedzictwa muzycznego na świecie. Łączy On w sobie role naukowca archiwisty, organizatora życia muzycznego i artysty wykonawcy, tworząc wzorcowy model instytucji, która integruje świat nauki, sztuki i edukacji wokół wspólnego celu – upowszechniania polskiej kultury muzycznej na arenie międzynarodowej.

PUBLIKACJE I ZWIĄZKI ZE ŚWIATEM FILMU

Na marginesie powyższych dokonań artystycznych i archiwizacyjnych warto zaznaczyć imponujący dorobek publikacyjny Pana Żebrowskiego oraz Jego związki z kinematografią. Bibliografia autorstwa Marka Żebrowskiego jest bogata i różnorodna. Obok tekstów poświęconych muzyce i jej twórcom (jak współredagowane wydawnictwo *Celebrating Chopin & Paderewski* czy publikacje dotyczące Ignacego Jana Paderewskiego, Henryka Warsa oraz innych kompozytorów emigracyjnych) artysta opublikował szereg prac z zakresu filmu. Łącznie jest autorem lub współautorem ponad 27 książek, w tym monografii wybitnych reżyserów (poświęconych choćby Volkerowi Schlöndorffowi, Jerzemu Skolimowskiemu i Davidowi Lynchowi) oraz licznych pozycji o czołowych autorach zdjęć filmowych (takich jak Tonino Delli Colli, Robby Müller, Sławomir Idziak, Ed Lachman, John Seale, Michael Ballhaus czy Philippe Rousselot). Ta nietuzinkowa aktywność na styku muzyki i filmu sprawiła, że Pan Żebrowski stał się cenionym komentatorem zjawisk kulturowych z pogranicza obu tych dziedzin. Jego teksty ukazywały się także w wydawnictwach pokonferencyjnych i periodykach poświęconych kulturze polonijnej, ponadto pełnił też funkcję redaktora naukowego w oryginalnych seriach wydawniczych Polish Music Center (co pokazuje,

że dba nie tylko o własne publikacje, lecz także o promowanie prac innych badaczy).

Jako znawca tematyki muzyki i filmu Marek Żebrowski często zapraszany jest do udziału w dyskusjach i prelekcjach. Brał udział w konferencjach poświęconych polskiej kulturze muzycznej w różnych krajach (Polska, USA, Wielka Brytania, Szwajcaria), bywał także gościem audycji Polskiego Radia, gdzie dzielił się swoimi odkryciami archiwalnymi i opowiadał o realiach pracy kompozytora w Hollywood. Z perspektywy recenzenta świadczy to o dużym autorytecie, jakim Pan Żebrowski cieszy się zarówno w środowisku muzyków, jak i filmoznawców, a także o Jego niezwyklej umiejętności komunikowania się z szerokim gronem odbiorców – od melomanów i studentów po profesjonalistów z branży filmowej.

ZWIĄZKI Z UNIWERSYTETEM JANA KOCHANOWSKIEGO I POLSKIMI INSTYTUCJAMI

W kontekście niniejszej oceny pragnę podkreślić znaczenie, jakie Marek Żebrowski przykładą do współpracy z polskimi instytucjami naukowymi i kulturalnymi, w tym z Uniwersyte-tem Jana Kochanowskiego w Kielcach. Mimo że od lat działa głównie za granicą, utrzymuje On żywe kontakty z rodzimym środowiskiem akademickim i artystycznym. Znakomitym tego

przykładem jest zainicjowany przez Pana Żebrowskiego projekt współpracy z Instytutem Muzyki UJK, w ramach którego zostałem zaproszony do odbycia półrocznego stażu naukowego w Polish Music Center (realizowany dzięki stypendium Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta). Podczas tego stażu, odbywającego się pod mentorską opieką Pana Żebrowskiego, prowadziłem badania nad twórczością polskich kompozytorów emigracyjnych, koncentrując się zwłaszcza na ich wkładzie w rozwój muzyki filmowej w Hollywood. Rezultaty tej współpracy okazały się bardzo owocne: przeprowadziłem szczegółową analizę rękopisów (m.in. z kolekcji Bronisława Kapera, Henryka Warsa i Romana Ryterbanda), dokonałem rekonstrukcji i przygotowania do druku niepublikowanych dotąd partytur, a pozyskane informacje posłużyły mi do zorganizowania cyklu koncertów w Polsce, podczas których zaprezentowałem własne transkrypcje dzieł Henryka Warsa i Bronisława Kapera. Co więcej, jednym z namacalnych efektów stażu jest album *Polish Hollywood*, wydany niedawno dzięki funduszom Uniwersytetu Jana Kochanowskiego – dokumentujący zapomniane utwory polskich kompozytorów filmowych, odkryte w archiwach PMC.

Wspomniana współpraca z UJK to modelowy przykład synergii między polską uczelnią a zagraniczną instytucją kulturalno-naukową, którą zarządza Marek Żebrowski. Warto nadmienić, że podobne relacje utrzymuje On także z innymi

podmiotami w kraju – czy to angażując się w projekty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, czy współpracując z archiwami państwowymi i organizatorami festiwali muzycznych w Polsce. Dzięki temu Jego działania za granicą są ściśle powiązane z polskim życiem kulturalnym i naukowym. Jako recenzent dostrzegam w tej postawie dążenie Pana Żebrowskiego do dzielenia się swoimi sukcesami i zasobami z ojczystym środowiskiem oraz potrzebę wspierania badań nad polską kulturą muzyczną w kraju. Takie podejście zasługuje na szczególne uznanie, ponieważ buduje realne mosty między Polonią artystyczną a instytucjami w Polsce, służąc obopólnemu wzbogaceniu wiedzy i kultury.

OCENA I KONKLUZJA

Podkreślić należy, że wybitne dokonania Pana Żebrowskiego były wielokrotnie honorowane przez instytucje kulturalne i państwowe, o czym świadczą liczne przyznane mu odznaczenia, m.in.: Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2007) od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prestiżowa nagroda Telly Award (2011) za muzykę do filmu, Złoty Krzyż Zasługi nadany przez Prezydenta RP (2011, w uznaniu promocji polskiej kultury za granicą), specjalna nagroda TV Polonia (2012, za konsekwentne promowanie polskiej kultury

na świecie) czy najnowszy Medal Witolda Celichowskiego (2024), którym uhonorowano Go za wybitny wkład w promocję polskiej kultury i osiągnięcia artystyczno-naukowe. Te liczne wyróżnienia potwierdzają wyjątkową rangę i znaczenie Jego pracy.

Po wnikliwej analizie przedstawionego dorobku z pełnym przekonaniem stwierdzam, że Marek Żebrowski należy do grona najwybitniejszych ambasadorów polskiej kultury muzycznej na świecie. Jego działalność cechuje wyjątkowa różnorodność i głębia: łączy On w swojej osobie pasję znakomitego wykonawcy, talent kreatywnego kompozytora, charyzmę pedagoga oraz dociekliwość badacza. Trudno znaleźć inną postać, która w równym stopniu co Pan Żebrowski potrafiłaby łączyć świat estradowej sztuki wykonawczej z misją odkrywania, ochrony i popularyzacji zapomnianego dziedzictwa muzycznego poprzednich pokoleń. Co więcej, jako pedagog i mentor młodych muzyków Pan Żebrowski od lat dzieli się swoim doświadczeniem scenicznym i archiwistycznym na licznych wykładach, prelekcjach oraz kursach mistrzowskich – zarówno w USA, jak i okazjonalnie w Polsce – kładąc nacisk na rzetelność w pracy z materiałami źródłowymi oraz poszanowanie historycznego kontekstu powstawania dzieła muzycznego. Taka wszechstronność i postawa dobitnie podkreślają Jego status prawdziwego „człowieka renesansu” w dziedzinie kultury muzycznej. Jego dbałość o najwyższą jakość artystyczną, połączona z otwarciem

na historyczne i społeczne konteksty muzyki sprawia, że polska kultura muzyczna zyskuje należne sobie miejsce w międzynarodowym dyskursie artystycznym i naukowym.

Wszystkie opisane osiągnięcia – od bogatej dyskografii i światowych koncertów, poprzez nagradzane kompozycje i publikacje, aż po dwie dekady niestrudzonej pracy w Polish Music Center oraz organizację prestiżowego Festiwalu Paderewskiego w Kalifornii – składają się na obraz twórcy o niezwyklej pracowitości, wizji i skuteczności w działaniu. Co istotne, są to dokonania o trwałym znaczeniu: dzięki Panu Żebrowskiemu ocalało od zapomnienia wiele cennych kart polskiej kultury muzycznej, a nowe pokolenia wykonawców i badaczy zostały zainspirowane Jego przykładem, by podejmować podobne wysiłki.

Reasumując, jestem głęboko przekonany, że dorobek artystyczny i naukowy Marka Żebrowskiego w pełni uzasadnia przyznanie Mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Swoim życiem i pracą dowiódł bowiem, że zasługuje na to najwyższe akademickie wyróżnienie. Dotychczasowe dokonania i nieustająca pasja Marka Żebrowskiego stanowią wzór do naśladowania oraz powód do dumy dla polskiej społeczności muzycznej, a nadanie Mu tytułu doktora honoris causa będzie wyrazem należnego uznania rangi i znaczenia Jego zasług.

Warszawa, 23 maja 2025 roku

dr hab. Andrzej Ślęzak, prof. UJK

Wydawnictwo
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
Kielce 2025

Uniwersytet
Jana Kochanowskiego
w Kielcach